

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 1 juli 2022
Betreft Antwoorden op Kamervragen over massaal vergassen van pluimvee
vanwege vogelgriepvirus

Ons kenmerk
DGA-DAD / 22234805

Uw kenmerk
2022Z08267

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik de Tweede Kamer de antwoorden op de vragen van het lid Vestering (PvdD) over het massaal vergassen van kippen, eenden en kalkoenen vanwege uitbraken van het vogelgriepvirus, ingezonden op 22 april 2022 (kenmerk 2022Z08267).

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2022Z08267

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

1

Kunt u bevestigen dat er sinds de vogelgriepuitbraak in Zeewolde op 26 oktober 2021 tot en met 21 april 2022, dus in krap zes maanden tijd, zo'n 3 miljoen kippen, eenden en kalkoenen zijn vergast?

Ons kenmerk
DGA-DAD / 22234805

Antwoord

Ja, dit zijn de aantallen dieren die in het kader van de bestrijding van de vogelgriep zijn vergast.

2

Kunt u bevestigen dat van deze 3 miljoen dieren 665.270 dieren op 29 locaties preventief zijn vergast vanwege een besmetting bij een nabijgelegen pluimveebedrijf of vanwege een 'risicovol contact' met een pluimveebedrijf waar het vogelgriepvirus werd aangetroffen?

Antwoord

Van deze dieren zijn tot 21 april 423.200 dieren preventief gedood vanwege het zijn van een risicovol contact, of omdat het bedrijf zich binnen een pluimveedicht gebied binnen de straal van 1 kilometer van het besmette bedrijf bevindt (en daarmee een hoog-risicobedrijf is). De andere 270.000 dieren zijn geruimd vanwege de risicovolle ligging nabij een besmet pluimveebedrijf. In totaal zijn er tot nu toe 693.100 dieren preventief geruimd.

3

Kunt u bevestigen dat dit nog exclusief het aantal dieren is dat preventief is vergast bij vijf bedrijven die binnen 1 kilometer liggen van de twee bedrijven in Lunteren waar op 20 april vogelgriep werd aangetroffen? Hoeveel dieren zijn bij deze vijf bedrijven gedood en om welke diersoorten ging het?

Antwoord

In totaal gaat het hierbij om 53.900 dieren. U kunt deze cijfers terugvinden op de website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).¹

4

Kunt u bevestigen dat het doden van de dieren gebeurt door kieren in stallen dicht te maken met purschuim, gasinstallaties neer te zetten en de stallen vervolgens vol te spuiten met gas, zodat de dieren stikken?

Antwoord

Er is veel onderzoek² gedaan naar de wijze van doden van grote groepen pluimvee in het kader van een besmettelijke dierziekte. Stalvergassing met behulp van CO₂ is momenteel op grond van dierenwelzijn hiervoor de aangewezen methode. De Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE) heeft deze methoden ook opgenomen in de OIE-standaarden. De dieren worden bij stalvergassing niet levend verplaatst, wat stress voorkomt. Daarnaast is het de meest veilige methode voor de gezondheid van het personeel. Op deze manier hoeven maar weinig mensen de stal te betreden, daarbij bedenkend dat het om een potentiële

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vogelgriep/besmettingen-vogelgriep-bij-bedrijven>

² Kamerstuk 28807, nr. 145 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl), EFSA opinie Killing for purposes other than slaughter: poultry (wiley.com)

zoönose gaat. De dieren raken door het gas bewusteloos voordat ze dood gaan. Om een stalvergassing met CO₂ uit te kunnen voeren moeten de kieren in de stal worden gedicht. Dit gebeurt meestal door de kieren met plastic af te plakken.

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Ons kenmerk
DGA-DAD / 22234805

5

Hoe wordt er toezicht gehouden op wat er tijdens dit proces in de stallen gebeurt?

Antwoord

Het contractbedrijf overlegt voorafgaand aan elke vergassing een gedetailleerd werkplan hoe de vergassing uitgevoerd gaat worden. Elke stal is namelijk anders gebouwd en ingericht en voor elke stal moet het juiste proces gekozen worden; maatwerk is daarbij nodig. Het vergassingsbedrijf houdt toezicht op de gasconcentraties en de temperatuur via meters die op verschillende plekken in de stal geplaatst zijn. De medewerkers van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) volgen tijdens het proces de cruciale parameters CO₂-concentratie en temperatuur op de meetapparatuur en zien zo toe op de correcte uitvoering van de vergassing door het contractbedrijf.

De Welzijnscommissie Dierziekten wordt van elke voorgenomen ruiming door de NVWA op de hoogte gebracht en is bij een groot deel van de ruiming aanwezig. De commissie rapporteert zijn bevindingen aan de minister van LNV. Bij de bezoeken die de commissie heeft gebracht aan de bedrijven in de periode 2021 - 2022 is bij de ruiming geen vermijdbaar ongerief bij de dieren vastgesteld.

6

Kunt u garanderen dat er wordt ingegrepen wanneer er sprake is van vermijdbaar extra lijden bij de dieren in de stallen? Zo ja, hoe?

Antwoord

De hierboven vermelde werkwijze die het contractbedrijf in opdracht van de NVWA hanteert, borgt dat de ruiming zo dierwaardig mogelijk wordt uitgevoerd en ziet toe op het voorkomen van extra lijden; de NVWA zal ingrijpen als daar iets fout zou gaan. De Welzijnscommissie Dierziekten ziet toe op het hele proces en kan ter plekke interveniëren en adviseren als daar aanleiding voor is.

7

Hoe lang kan het maximaal duren voordat een individueel dier is gestikt tijdens dit proces?

Antwoord

De gasconcentratie is bepalend voor het intreden van de bewusteloosheid en dood van de dieren. Wanneer een individuele eend wordt blootgesteld aan een hoge concentratie CO₂, duurt het tot 8 minuten voor een dier dood is. Bij een stalvergassing moet het gas zich eerst binnen in de stal verspreiden; binnen 10 minuten nadat het (verwarmde) CO₂-gas in de stal is gebracht, zijn de dieren bewusteloos en binnen 30 min zijn alle dieren in de stal dood. In de aanbestedingsovereenkomst is vastgelegd welke gasconcentratie op welk tijdstip bereikt dient te zijn dat de gasconcentratie een uur in stand wordt gehouden.

8

Hoe lang duurt het gemiddeld en maximaal voordat alle dieren in een stal dood zijn?

Antwoord

Zoals omschreven in mijn antwoord op vraag 7, zijn alle dieren in de stal binnen 10 minuten nadat het CO₂-gas de stal in is gebracht bewusteloos en binnen 30 minuten dood.

9

Heeft het aantal dieren in een stal invloed op de duur van het vergassingsproces?

10

Heeft de inrichting van de stal invloed op de duur van het vergassingsproces, bijvoorbeeld bij stallen met verhoogde stellingen voor leghennen?

Antwoord 9 en 10

De rapporten van de Welzijnscommissie Dierziekten tonen geen verband aan tussen het aantal dieren en de duur van het vergassingsproces of de inrichting van een stal. Er zijn wettelijke normen voor de bezettingsgraad (minimale oppervlakte) en inrichting van een stal. Op Europees niveau is dit vastgesteld in Richtlijn 2007/43 voor de vleeskuikens en Richtlijn 1999/74 voor de legkippen. Binnen Nederlandse wetgeving is de bezettingsgraad vastgesteld in het Besluit houders van dieren. Hiermee wordt binnen de aanbestedingsovereenkomst en de werkprotocollen rekening gehouden.

11

Kunt u bevestigen dat in slachthuizen eenden nog altijd worden bedwemd met de omstreden waterbadmethode - waarvan uw voorgangers al sinds 2009 beloofden dat deze zou worden uit gefaseerd - omdat aan de geschiktheid van de gasbedwelmingsmethode voor eenden sterk wordt getwijfeld, aangezien de dieren het vermogen hebben hun adem in te houden?

Antwoord

Eén slachterij in Nederland bedwemt eenden met de waterbadmethode. Voor wat betreft de opmerking op de slachtmethode geldt dat zowel het levend aanhangen als het bedwelmen met de waterbadmethode zijn toegestaan volgens de Europese verordening inzake de bescherming van dieren tijdens het doden (Verordening (EG) nr. 1099/2009). Voor het gebruik van het waterbad als bedwelmingsmethode zijn in de Verordening specifieke voorschriften vastgelegd om de risico's voor dierenwelzijn te verkleinen. De NVWA houdt toezicht op het naleven van deze voorschriften tijdens de slacht. Een verbod op een bepaalde fixatiemethode of toepassing van een dodingsmethode kan alleen in Europees verband worden bereikt. Nederland steunt de noodzaak voor verbetering en actualisering van de bestaande EU-dierenwelzijnsregelgeving en een uitbreiding naar meer diersoortspecifieke voorschriften. Hiervoor blijf ik mij op Europees niveau inzetten (zie ook Kamerstuk 28 286, nr. 1199).

12

Wat betekent het vermogen van eenden om hun adem in te houden voor de vergassing van eenden in stallen na een uitbraak van het vogelgriepvirus? Hoe lang kan het maximaal duren voordat een eend is gestikt tijdens dit proces?

Antwoord

Wetenschappelijk onderzoek³ toont aan dat eenden, net als ganzen, kalkoenen, vleeskuikens en leghennen gebaseerd op EEG-metingen en metingen van bloedwaarden bij vergelijkbare CO₂/O₂-concentraties, het bewustzijn verliezen en dood gaan. Vanwege het vermogen om hun adem in te houden duurt het, als een dier individueel blootgesteld wordt aan hoge CO₂ concentraties, bij eenden tot 8 minuten voor de dieren dood gaan, daarom is deze methode niet geschikt voor verdoven in het slachthuis. Omdat de dieren bij het ruimen 60 minuten worden blootgesteld aan hoge concentraties CO₂, kan CO₂-verdoving in deze situatie wel voor eenden gebruikt worden.

13

Wat is de onderbouwing voor de afstandsnorm van 1 kilometer die nu wordt gehanteerd voor het preventief vergassen van alle dieren bij pluimveebedrijven in een straal van 1 kilometer rondom een bedrijf waar een besmetting is aangetroffen?

Antwoord

De recente besmettingen in Lunteren en Barneveld hebben plaatsgevonden in een pluimveedicht gebied. Daarbij is de onderlinge afstand van bedrijven tot elkaar een risico op het verspreiden van het virus. De maat van 1 kilometer wordt gehanteerd op grond van diverse onderzoeken en risicoanalyses/modellen vooral door Wageningen Bioveterinary Research en is mede gebaseerd op de gegevens van de uitbraken in 2003. Daarom hebben we in deze situatie de bedrijven in de 1 km preventief geruimd. Wanneer het risico op verspreiding naar andere bedrijven gering is, zoals in gebieden die minder pluimveedicht zijn, wordt maatwerk toegepast om zoveel mogelijk bedrijven te sparen.

14

Hoeveel uur heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) sinds 26 oktober 2021 besteed aan het vergassen van dieren bij pluimveebedrijven? Wat zijn de kosten hiervoor en door wie zijn deze betaald?

Antwoord

Een stalvergassing van een gemiddeld bedrijf kost qua tijd circa 7 uur aan het vergassingproces. Dit is inclusief voorbereiding, vergassing en opruimen van de spullen. Daarna moeten de kadavers uit de stal verwijderd worden. Afhankelijk van de omvang van het bedrijf, de inrichting van de stallen en hoe de dieren uit de stal gehaald moeten worden, neemt dit 1-8 uur in beslag. De gemiddelde kosten bedragen ca € 100.000 per locatie. Dit wordt bekostigd uit het Diergezondheidsfonds.

15

Wat is de totale capaciteit die hiervoor beschikbaar is bij de NVWA?

Antwoord

De totale capaciteit is moeilijk te definiëren, een en ander hangt af van het type bedrijf, staat van de stallen en in welk gebied geruimd wordt. De huidige capaciteit is voldoende om de benodigde ruimingen te doen.

16

³ Onderzoek van dr. Gerritzen: «Acceptable methods for large scale on-farm killing of poultry for disease control» (2006)

Wat is de vergoeding per dier die vanuit het zogenoemde Diergezondheidsfonds aan pluimveehouders wordt uitgekeerd na het 'ruimen' van een bedrijf wegens vogelgriep? Wat zijn de totale kosten van deze vergoedingen sinds oktober 2021, welk deel hiervan is betaald vanuit de sectorbijdrage en welk deel vanuit de overheidsbijdrage?

Antwoord

De vergoeding die per dier vanuit het Diergezondheidsfonds (DGF) aan de pluimveehouders wordt uitgekeerd na het ruimen van een bedrijf, is de waarde die de eigenaar onder normale omstandigheden voor dat dier of product had kunnen ontvangen op de markt.

Tegemoetkomingen aan commerciële bedrijven worden uit het sectordeel van het DGF betaald; betaalde tegemoetkoming voor hobby, sier en wild worden ten laste van LNV gebracht.

Inmiddels heb ik de Tweede Kamer via een brief (Kamerstuk 28807, nr. 261) laten weten dat door het groot aantal ruiming en een gedeelte kans bestaat dat het deelplafond voor de bestrijdingskosten van de pluimveesector wordt overschreden. Dit zal de komende tijd goed gemonitord worden. Voor het reces zal ik de Tweede Kamer hier nader over informeren. Vanaf het moment van overschrijden komen alle kosten ten laste van LNV.

Hieronder de betaalde bedragen voor de tegemoetkoming in de schade die gerelateerd zijn aan de uitbraken vanaf oktober 2021. Het betreft de realisatie tot en met maart 2022.

	2021	Q1-2022	Totaal
Pluimvee	904.798	4.669.371	5.574.169
Hobby, Sier en Wild	41.172	7.099	48.271
Totaal	945.970	4.676.470	5.622.440

17

Heeft u gezien dat de Franse autoriteiten toestemming hebben verleend aan pluimveehouders om dieren bij een uitbraak van het vogelgriepvirus te laten stikken door de ventilatie in de stal uit te schakelen, omdat er te weinig capaciteit is om alle dieren te 'ruimen'? Wat vindt u hiervan?

Antwoord

Het is mij bekend dat deze werkwijze in Frankrijk is gebruikt. De inzet van "ventilation shut down" is uit het oogpunt van dierenwelzijn niet wenselijk. De wereldorganisatie voor diergezondheid (WOAH) heeft in de Animal Health code en de Europese autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) in een *scientific* opinie methoden beschreven om pluimvee te doden in het kader van dierziektebestrijding. Deze worden door Nederland gevolgd. Stalvergassing met behulp van CO₂ is momenteel op grond van dierenwelzijn hiervoor de aangewezen methode, zoals eerder al aangegeven bij het antwoord op vraag 4. Omdat Nederland altijd wil gaan voor de inzet van de best beschikbare methode, heeft Nederland een stand-by contract met een professioneel bedrijf.

18

Bent u bereid hier uw afschuw over uit te spreken richting de Franse autoriteiten?

Antwoord

Ik ga ervan uit dat Frankrijk waar mogelijk met de best beschikbare methodes werkt.

19

Is het mogelijk dat ook in Nederland tot een dergelijk besluit zal worden overgegaan, bijvoorbeeld wanneer het vogelgriepvirus zich nog verder blijft verspreiden in de meest pluimveedichte gebieden, de Gelderse Vallei of Noord-Limburg?

Antwoord

Zoals aangegeven bij mijn antwoord op vraag 17, volgt Nederland de methode die geadviseerd wordt door de OIE en EFSA. Daarnaast zet LNV zich volledig in om de ruimingscapaciteit te borgen.

20

Deelt u de mening dat het vergassen van dieren vanwege uitbraken van het vogelgriepvirus een laatste redmiddel zou moeten zijn en niet een pijler van het beleid rondom het bestrijden van het vogelgriepvirus?

Antwoord

Ik ben me ervan bewust dat ruiming een enorme impact hebben op grote aantallen dieren en op de ondernemers en hun gezinnen. Maar vergassen is noodzakelijk om verder leed te voorkomen. Ik zet mij maximaal in om insleep van vogelgriep te voorkomen; zo geldt er een ophokplicht en gelden er bioveiligheidseisen op bedrijven. Met mij zetten ook pluimveehouders zich in om met bioveiligheidsmaatregelen vogelgriep buiten de stal te houden. Daarnaast ben ik gestart met een proef naar vaccinatie van pluimvee in de hoop dat dit in de toekomst ook uitbraken kan voorkomen.

Indien er helaas toch sprake is van een besmetting, zal ik toch maatregelen moeten nemen. Maatregelen die nodig zijn bij de bestrijding van het vogelgriepvirus moeten mijns inziens altijd in verhouding staan tot het beoogde doel. Het doden van dieren in het kader van de bestrijding van vogelgriep is noodzakelijk om verdere verspreiding van virus, en daarmee ziekte bij andere vogels en bij mensen, zo veel mogelijk te voorkomen.

21

Kunt u deze vragen één voor één en binnen gestelde termijn beantwoorden?

Antwoord

Het is helaas niet gelukt om de vragen binnen de gestelde termijn te beantwoorden.